

МАҲАЛЛАЛАРДА ХОТИН-ҚИЗЛАР МАЪНАВИЙ-МАЪРИФИЙ ФАОЛЛИГИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ИЖТИМОЙ - ПЕДАГОГИК МУАММО СИФАТИДА

Бердиёрова Шоира Ахмаджоновна

*А.Қодирий номидаги Жиззах давлат педагогика институти,
Педагогика таълими назарияси кафедраси катта уқитувчиси*

Аннотация. Мазкур мақолада маҳаллаларда хотин-қизлар маънавий-маърифий фаоллигини такомиллаштириш ижтимоий - педагогик муаммо сифатида таҳлил этилиб, хотин-қизларнинг давлат, жамият, оиладаги мавқеини ошириш, хотин-қизлар саломатлигини муҳофаза қилиш ва мустаҳкамлаш тизимини яратиш, соғлом фарзандни дунёга келтириш ва тарбиялаш, репродуктив саломатлик тафаккурини шакллантириш каби масалалар илмий-назарий жиҳатдан ёритилган.

Калит сўзлар: маҳалла, жамият, давлат, хотин-қизлар, маънавий-маърифий фаоллик, ривожланган давлатлар, IT-технологиялари, робототехника, қурилиш, туризм, транспорт, энергетика, интеллектуал салоҳият, зукко, билимли, жисмонан ва маънавий соғлом.

Аннотация. В данной статье совершенствование духовно-просветительской деятельности женщин в микрорайонах анализируется как социально-педагогическая проблема, повышение статуса женщины в государстве, обществе и семье, создание системы охраны и укрепления здоровья женщин, рожавших и воспитание здорового ребенка, вопросы репродуктивного здоровья, такие как формирование мышления, освещаются с научно-теоретической точки зрения.

Ключевые слова: микрорайон, общество, государство, женщины, духовно-просветительская деятельность, развитые страны, информационные технологии, робототехника, строительство, туризм, транспорт, энергетика, интеллектуальный потенциал, умные, образованные, физически и духовно здоровые.

Annotation. In this article, the improvement of the spiritual and educational activities of women in microdistricts is analyzed as a socio-pedagogical problem, raising the status of women in the state, society and family, creating a system for protecting and strengthening the health of women who have given birth and raising a healthy child, reproductive health issues, such as the formation of thinking are covered from a scientific and theoretical point of view.

Keywords: neighborhood, society, state, women, spiritual and educational activities, developed countries, information technology, robotics, construction, tourism, transport, energy, intellectual potential, smart, educated, physically and spiritually healthy.

Республикамизда хотин-қизлар маънавий-маърифий фаоллигини такомиллаштириш йўлида амалга оширилган фаолият негизида оила манфаатларини таъминлаш, маҳалла фаолларининг оилалар ва муассасалар (маҳалла худудидаги давлат ва нодавлат ташкилотлари), “Фуқаролар йиғинлари ҳузурида хотин-қизлар билан ишлаш” жамоатчилик тузилмаси билан узвий ҳамкорликда тизимли иш олиб бориш, соғлом турмуш тарзи тарғиботи асосида хотин-қизларнинг давлат, жамият, оиладаги мавқеини ошириш, хотин-қизлар саломатлигини муҳофаза қилиш ва мустақкамлаш тизимини яратиш, соғлом фарзандни дунёга келтириш ва тарбиялаш, репродуктив саломатлик тафаккурини шакллантириш каби масалалар алоҳида ўрин эгаллади.

Мазкур масаланинг ижобий ечими қуйидаги кенг қўламли вазифаларни самарали бажариш ҳисобига таъминланмоқда:

- қонунчилик талабларига кўра хотин-қизлар маънавий-маърифий фаоллигини такомиллаштириш, уларни ижтимоий ҳимоялашнинг ҳуқуқий асосларини яратиш;

- маҳаллаларда хотин-қизлар манфаатларини ҳимоя қилиш, замонавий ахборот-коммуникация технологиялари асосида хотин-қизлар ижтимоий фаоллигини ошириш, неологик ва креатив ёндашувли натижавий муносабатларни такомиллаштириш ҳамда уларнинг маънавий-моддий таъминланганлик даражасини ошириш мақсадида зарур шарт- шароитларни яратиш;

- маҳаллаларда илм-фаннинг илғор ютуқлари билан уйғун ривожланишни таъминлашга хизмат қиладиган маънавий-маърифий ва тарбиявий ишлар таъсирчанлигини ошириш ишларига хотин-қизларни кенг жалб этиш;

- хотин-қизлар маънавий-маърифий фаоллигини такомиллаштиришни назарда тутувчи умуммиллий лойиҳа ва дастурларни ишлаб чиқиш ва уларнинг ғояларини амалиётга татбиқ этиш;

- хотин-қизларни маданият ва санъат, жисмоний тарбия ва спортга жалб қилиш, уларнинг компьютер ва интернет технологияларидан фойдаланиш саводхонлигини ошириш, китобхонликни кенг тарғиб қилиш;

- ривожланган давлатларнинг ИТ-технологиялари, робототехника, қурилиш, туризм, транспорт, энергетика ва бошқа соҳалар бўйича умуммиллий давлат дастурларига жавоб берадиган интеллектуал салоҳиятли, зукко, билимли, жисмонан ва маънавий соғлом бир сўз билан айтганда ижтимоий фаол келажак авлод тарбиячиларини (хотин-қизларни) синергетик ёндашув асосида маънавий-маърифий салоҳият ва имкониятларини кенгайтириш.

Демак, замонавий шароитда хотин-қизлар маънавий-маърифий фаоллигини такомиллаштириш, демократик ва инсонпарварлик тамойилларига кўра ривожланаётган ҳар бир давлат томонидан олиб борилаётган сиёсатнинг асосий йўналишларидан бири бўлиши лозим. Шундан келиб чиқиб, синергетик

ёндашув асосида хотин-қизлар маънавий-маърифий фаоллигини такомиллаштириш учун зарур бўлган шарт-шароитларни яратиш инсонпарварликнинг ёрқин кўринишларидан бири саналади.

Биз олиб борган тадқиқотнинг мақсади ҳам синергетик ёндашув асосида хотин-қизлар маънавий-маърифий фаоллигини такомиллаштириш самарадорлигини ошириш мазмуни, шакл ва методларини аниқлаш, тажриба-синов ишлари орқали уларни амалиётга кенг татбиқ этишдан иборатдир. Шунга кўра тадқиқот жараёнида синергетик ёндашув асосида хотин-қизлар маънавий-маърифий фаоллигини такомиллаштиришнинг назарий-методологик асосига доир манбалар қуйидагича туркумлаштирилди:

- хотин-қизлар ижтимоий фаоллигини такомиллаштириш – эзгулик ва инсонпарварлик тамойилига асосланган “Миллий тикланишдан – миллий юксалиш сари” ғоясини тарғиб этишга хизмат қиладиган жараён эканлиги;

- оила, маҳалла, таълим ташкилотлари ҳамкорлигида хотин-қизлар маънавий-маърифий фаоллигини такомиллаштиришнинг узвийлигини таъминлашда Шарқ ва Ғарб мутафаккирларининг илмий мероси ва педагогик қарашларидан оқилона фойдаланиш;

- хотин-қизларнинг ҳуқуқий, маънавий-ахлоқий, педагогик, психологик ва тиббий билимларини оширишга қаратилган тадбирларни амалиёти;

- маҳаллаларда хотин-қизларга таъсирчан, сифатли, репродуктив, услубий ва консултатив ёрдам кўрсатиш механизмларини ишлаб чиқиш;

- синергетик ёндашув асосида хотин-қизларни Интернет жаҳон ахборот тармоғидан фойдаланиш маданиятини ошириш, ғоявий ва ахборот хуружларига қарши мафкуравий иммунитетини кучайтириш;

- хотин-қизларни ижтимоий - иқтисодий ва маданий ҳаётда фаол иштирок этишга даъват этадиган маънавий - маърифий тадбирларда дўстона ва аҳиллик муҳитини яратиш

Алоҳида эътироф этиб ўтиш жоизки, синергетик ёндашув асосида маҳаллаларда хотин-қизлар маънавий-маърифий фаоллигини такомиллаштириш жараёнини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш масаласи бир қатор меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларда ҳам назарда тутилган Ўзбекистонда хотин-қизлар маънавий-маърифий фаоллигини такомиллаштириш глобал даражада Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Барқарор тараққиёт дастурлари доирасида, шунингдек 2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясида белгиланган хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш, уларни қўллаб-қувватлашга доир ислохотларни амалга ошириш муҳимлиги тўғрисидаги вазифалардан бири сифатида [1]. қаралади. Биламизки, республикамызда ижтимоий институтларнинг энг қадимгиси оила ва фуқароларни ўзини-ўзи бошқариш тизимини мазмунан ва моҳиятан модернизация қилиш жараёни давлат томонидан иқтисодий қўллаб-қувватланмоқда.

Мамлакатимизда хотин-қизларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш ва оила институтини мустақкамлаш – ҳукумат олиб бораётган ижтимоий сиёсатнинг устувор масалаларидан бирига айланган. Хотин-қизларнинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларини таъминловчи меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларнинг қабул қилинганлиги мазкур масала давлатнинг устувор вазибалардан бири эканлигидан далолат беради[10] .

Фикримиз мантиқий исботи сифатида:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 7 март 2022 йилдаги ПФ-87-сон “Оила ва хотин-қизларни тизимли қўллаб-қувватлашга доир ишларни янада жадаллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармонида республикада олиб борилаётган хотин-қизларни ижтимоий ҳимоя қилиш тизимини янада кучайтиришга оид давлат сиёсатининг қуйидаги қоидаларга асосланишига алоҳида урғу берилган: [3]

-хотин-қизларнинг таълим-тарбия олиши учун зарур шарт-шароитларни яратиш;

-иқтидорли ва билимли қизларни тарбиялаш ҳамда уларнинг илмий салоҳиятини юксалтириш;

- хотин-қизларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш;

- аёлларнинг ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий фаоллигини ошириш, жамиятда, хусусан, давлат бошқарувида уларнинг ролини мустақкамлаш ҳамда гендер тенгликни таъминлаш

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, хотин-қизларимизнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган барча қонун ҳужжатлари халқаро ҳуқуқий меъёрларга асосланади. Ўзбекистон Республикаси Марказий Осиёда биринчилардан бўлиб аёллар ҳуқуқини халқаро меъёр ва ҳуқуқий стандартларга мувофиқлигини таъминлаш мақсадида Аёллар ҳуқуқлари камситилишининг барча шаклларида барҳам бериш тўғрисидаги (CEDAW), аёлларнинг сиёсий ҳуқуқлари ҳақидаги, оналикни муҳофаза қилиш ҳақидаги халқаро конвенцияларга қўшилди [11]

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 26 март 2021 йилдаги ПҚ-5040-сонли “Маънавий-маърифий ишлар тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори да “...оила, таълим ташкилотлари ва маҳаллаларда маънавий тарбиянинг узвийлигини таъминлаш” масаласига алоҳида урғу бериб ўтилган. Ҳақиқатдан ҳам Янги Ўзбекистон ривожига маҳаллаларда хотин-қизлар маънавий-маърифий фаоллигини такомиллаштиришнинг самарали ва таъсирчан тарғибот технологиялари ҳамда усулларини ишлаб чиқиш муҳим ижтимоий аҳамият касб этади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 31 декабр 2019 йилдаги “Узлуксиз маънавий тарбия концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 1059-сон қарорида [8] “...маҳалла,

оилаларда ота-оналар ва болалар маънавий тарбиявий муносабатларини таҳлил этиш асосида «Намунавий оилавий тарбия муҳити» мезонларини белгилаш» масалаларига алоҳида урғу бериб ўтилган. Шунингдек, мазкур концепциянинг 4 боб «Оилаларда узлуксиз маънавий тарбияни амалга ошириш» ошириш бўйича 12 бандида «...маҳаллалардаги аёллар билан олиб бориладиган ижтимоий-педагогик, маънавий-маърифий, тиббий, психологик ёрдам ишлари тизимли ташкил қилиш» [11] долзарб вазифа этиб белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 8 январь 2021 йилдаги «Хотин-қизларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги 2-сонли Қарори, «Ўзбекистон республикаси маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги фаолиятини тартибга солиш соҳасидаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тасдиқлаш тўғрисида»ги, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1 июнь 2022 йилдаги 292-сонли «Ўзбекистон Республикаси маҳалла ва нуронийларни қўллаб-қувватлаш вазирлиги фаолиятини тартибга солувчи айрим норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тасдиқлаш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Президентиинг 2020 йил 19 февралдаги ПФ-5938-сон «Жамиятда ижтимоий-маънавий муҳитни соғломлаштириш, маҳалла институтини янада қўллаб-қувватлаш ҳамда оила ва хотин-қизлар билан ишлаш тизимини янги даражага олиб чиқиш чора-тадбирлари тўғрисида» ги Фармонлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг «Оила институтини янада ривожлантириш ва ёшларни оилавий ҳаётга тайёрлаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 2020 йил 31 декабрдаги 820-сон Қарор ва фармонлари мазмун-моҳиятида, хотин-қизлар муаммолари ва турмуш тарзи, ўқув жараёни ҳамда маънавий-маърифий фаолиятларини синергетик ёндашув асосида ташкил қилишга қаратилган лойиҳалар ишлаб чиқиш муҳим аҳамият касб этади.

Юқоридаги Қарор ва фармонларда белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида биз илмий изланишларимиз давомида синергетик ёндашув асосида хотин-қизлар маънавий-маърифий фаоллигини такомиллаштириш мазмунидан келиб чиқиб муаммонинг илмий асосланган индикаторларини ишлаб чиқдик.

Синергетик ёндашув асосида маҳаллаларда хотин-қизлар маънавий – маърифий фаоллигини такомиллаштириш замирида: ўз ҳақ-ҳуқуқларини билиши, дунёқараш ва мустақил фикрга эга бўлиш, фуқаролик манфаатларини ижтимоий-сиёсий қўллаб-қувватлаш;

- хотин-қизларнинг ташаббусларини қўллаб-қувватлаш, хотин-қизлар Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонунлари доирасида ўз манфаатларини амалга ошириш йўллари эркин танлаб олишларига кафолат бериш;

- жамиятни ривожлантиришга, айниқса республика хотин-қизлари ҳаётига оид сиёсат ва дастурларни ишлаб чиқиш ҳамда амалга оширишда аёллар

бевосита иштирок этиши;

- хотин-қизлар ҳуқуқ ва бурчларнинг эркинлик ва фуқаролик масъулиятининг бирлигига эришиш.

- демократик қадриятларга эътиқод;

-демократик фуқаролик жамиятида яшаш кўникмаларини намоён этиш;

-инсон ҳуқуқларини ҳурматлаш ва тан олиш;

-ватанга садоқат ва унинг такомили учун сидқидилдан хизмат қилиш руҳиятини намоён этиш.

Мазкур индикаторлар маҳаллаларда хотин-қизларни маънавий – маърифий, ижодий ва ижтимоий фаолликка, ижтимоий ҳаётга мўлжални тўғри ола билиш маҳоратига эга бўлишга, истиқбол вазибаларни илгари суриш ва ҳал этишга қодир мустақил фикрига эга келгуси авлод вакилларини тарбиялашида ҳам муҳим аҳамият касб этади. [10]

XXI асрда жаҳонда гуманизм, инсон қадр-қиммати, шаъни, ҳаёти, ор-номуси, дахлсизлиги ҳақидаги ғоялар энг олий қадрият даражасига кўтарилмоқда. Синергетика таълимоти XX асрнинг сўнгги чорагида вужудга келган бўлсада, синергетик жараёнлар азалдан мавжуддир ва бундай жараёнларга хос қонуниятларни инсоният қадимдан таҳлил этиб келади. Синергетика таълимоти вужудга келиши натижасида оламнинг постноклассик манзараси шаклланди. Бу оламга янгича методологик нуқтаи назардан ёндашувдир. Олимлар, тадқиқотчилар борлиқ, жамият, инсон тўғрисида янгича фикр юрита бошлашди. Чунки бугунги кунда глобаллашув, тараққиёт жадал суръатлар билан кечаётган бир даврда янгича тафаккур тарзига эга бўлиш, ҳар бир тадқиқот объектини ҳар томонлама энг янги методлар орқали ўрганиш давр талабидир.

Синергетика - грекча “сенергос” сўзидан олинган бўлиб, “ҳамдўстлик”, “ҳамкорлик” каби тушунчаларнинг илмий тилдаги ифодасидир. Синетик метод - ижодкорлик фаолиятини стимуллаштириш учун алоҳида шароит, муҳит яратиш, кутилмаганда янги аналогларнинг ва ассоциациянинг туғилиши ёки яратилишига шароит яратади. Синетика сўзи турли элементларни, кўрсаткичларни, параметрларни маълум қонуният асосида бирлаштирувчи маъносини англатади.

Хулоса қилиб айтганда, маънавият ва маърифат тушунчалари кенг қамровли бўлиб, кишининг ақлу заковати руҳий дунёсини, олам ҳақидаги фалсафий, сиёсий, ҳуқуқий, ахлоқий, эстетик, диний ва бошқа қарашларини, тасаввурларини, бир-бирларига, оилага бўлган муносабатларини ифодалайди. Шу нуқтаи назардан синергетик ёндашув асосида маҳаллаларда хотин-қизлар маънавий-маърифий фаоллигини ривожлантириш инсонпарварлик, ҳалоллик; ташаббускорлик; ватанпарварлик; меҳнатсеварлик; фаоллик; ижодкорлик; сахийлик; маъсулиятлилиқ; камтарлик; поклик каби фазилатларини тарбиялаш, уларнинг ақлий меҳнати натижаларини ва ўзликни англашлариги хизмат

қилади. Ақлу заковат, ҳис-туйғу, руҳий салоҳият уйғунлиги ахлоқий тарбиянинг мазмунини ташкил этади. Маънавиятнинг бунёдкорлик, ўзгартирувчилик, бошқарувчилик, ихтирочилик, йўналтирувчилик каби хусусиятлари хотин-қизларнинг жамиятда ўз ўрнини топиши, интеллектуал ривожланишининг муҳим шарт, кафолатидир дея айта оламиз.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1.2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги ПФ-60- сон Фармони. <https://lex.uz/uz/docs/5841063>.

2.Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Хотин-қизларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 8 январь 2021 йилдаги 2-сонли Қарори. <https://lex.uz/ru/docs/5206118?ONDATE=09.01.2021&action=compare>

3.Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 15 апрель 2020 йилдаги Ўзбекистон республикаси маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги фаолиятини тартибга солиш соҳасидаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тасдиқлаш тўғрисида”ги 228-сонли Қарори. <https://lex.uz/docs/4789015>

4.Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1 июндаги 2022 йилдаги 292-сонли “Ўзбекистон Республикаси маҳалла ва нурунийларни қўллаб-қувватлаш вазирлиги фаолиятини тартибга солувчи айрим норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тасдиқлаш тўғрисида” Қарори. <https://lex.uz/uz/docs/6042734>

5.Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 19 февралдаги ПФ-5938-сон «Жамиятда ижтимоий-маънавий муҳитни соғломлаштириш, маҳалла институтини янада қўллаб-қувватлаш ҳамда оила ва хотин-қизлар билан ишлаш тизимини янги даражага олиб чиқиш чора-тадбирлари тўғрисида» ги Фармони.[www// lex. Uz](http://www.lex.uz)

6.Ўзбекистон Республикаси Президентининг 7 март 2022 йилдаги ПФ-87-сон “Оила ва хотин-қизларни тизимли қўллаб-қувватлашга доир ишларни янада жадаллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони [.https://lex.uz/docs/58994987](https://lex.uz/docs/58994987).

7.Ўзбекистон Республикаси Президентининг 26 март 2021 йилдаги ПҚ-5040-сонли “Маънавий-маърифий ишлар тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори. <https://lex.uz/uz/docs/5344692?ONDATE=03.12.2022&action=compare>

8.Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Узлуксиз маънавий тарбия концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 31 декабр 2019 йилдаги 1059-сонли Қарори. <https://lex.uz/docs/4676839?ONDATE=03.01.2020&action=compare>

9. Акбаров Б.А. Умумий ўрта таълим мактаби ўқувчиларида касбий тафаккурни шакллантиришнинг педагогик тизими. Педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) илмий даражасини олиш учун дисс Наманган 2020

10. Шамшиева М.Х. Ўзбекистонда хотин-қизларни ижтимоий ҳимоя қилишда давлат ва нодавлат ношжорат ташкилотларнинг ўрни (1991-2010йй) Тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация. Тошкент 2020

11. file:///C:/Users/99891/D

12. Ahmadjonovna, B. S. (2021). Pedagogical and psychological bases of ensuring the active participation of women in the state, society, mahallas on the basis of synergetic approach. Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR), 10(2), 228-234.

13. Бердиёрова, Ш. А. (2021). СОТРУДНИЧЕСТВО ГОСУДАРСТВЕННЫХ И НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В ПОВЫШЕНИИ ДУХОВНОЙ И ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ ЖЕНЩИН В ОБЩЕСТВЕ НА ОСНОВЕ СИНЕРГЕТИЧЕСКОГО ПОДХОДА. In EUROPEAN RESEARCH: INNOVATION IN SCIENCE, EDUCATION AND TECHNOLOGY (pp. 34-36).

14. Ahmadjonovna, B. S. (2021). Pedagogical and psychological bases of ensuring the active participation of women in the state, society, mahallas on the basis of synergetic approach. Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR), 10(2), 228-234.

15. Бердиерова, Ш. А. (2021). СОЦИАЛЬНАЯ РОЛЬ ЖЕНЩИН В ОБЩЕСТВЕ: Бердиерова Шоира Ахмаджоновна, преподаватель кафедры "Теории п